

कुळवहिवाट व शेतजमीन अधिनियम मधील
भूसंपादित जमिनीच्या बाबतीत शेतकरी दर्जा
विषयक तरतुदीतील सुधारणे अनुषंगाने
विशेष मोहिम राबविणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक: टिएनसी-०२/२०१३/प्र.क्र.५४/ज-१
जागतिक व्यापार केंद्र, सेंटर-वन इमारत
कफ परेड, मुंबई-४०० ००५
दिनांक : १६ जुलै, २०१४

वाचा: -

- १) मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीन अधिनियम १९४८ चे कलम-६३
- २) हैद्राबाद कुळवहिवाट व शेतजमीन अधिनियम १९५० चे कलम-४७
- ३) मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीन (विदर्भ प्रदेश) अधिनियम १९५८ चे कलम -८९
- ४) विधी व न्याय विभागाचा शासन निर्णय क्रमांक १६६/बी, दिनांक २७.०५.२०१४
- ५) महाराष्ट्र शासन राजपत्र (असाधारण) भाग-चार व भाग-आठ, दिनांक:- २७ मे, २०१४
- ६) शासन परिपत्रक क्रमांक: टिएनसी-०२/२०१३/प्र.क्र.५४/ज-१ दिनांक :-३० मे २०१४.

शासन परिपत्रक:-

मुंबई कुळवहिवाट व शेत जमीन अधिनियम, १९४८ च्या कलम-६३ मध्ये, हैद्राबाद कुळवहिवाट आणि शेतजमीन अधिनियम, १९५० च्या कलम-४७ मध्ये व मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीन (विदर्भ विभाग) अधिनियम, १९५८ च्या कलम-८९ मधील “ शेतकरी ” या शब्दप्रयोगात, “ज्या व्यक्तीची जमीन कोणत्याही सार्वजनिक प्रयोजनासाठी संपादित केली असेल आणि अशा संपादनाच्या परिणामी ती अशा संपादनाच्या दिनांकापासून भूमिहिन झालेली असेल अशी कोणतीही व्यक्ती आणि तिचे वारस ” असा समावेश करण्याचे विधेयक विधानमंडळाने २०११ मध्ये संमत केले असून, सदर विधेयकास मा.राष्ट्रपती महोदयांची दिनांक ०९.०५.२०१४ रोजी संमती प्राप्त झाली आहे. त्याअनुषंगाने विधी व न्याय विभागाने सन २०१४ चा अधिनियम क्रमांक १० हा दिनांक २७.०५.२०१४ रोजीच्या शासन राजपत्रात प्रसिध्द केलेला आहे. सदर शासन राजपत्राची प्रत माहिती व पुढील आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी यापूर्वीच पाठविण्यात आली असून शासनाच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात आली आहे.

०२. सन २०१४ चा अधिनियम क्रमांक-१० अन्वये मुंबई कुळवहिवाट व शेत जमीन अधिनियम, १९४८ च्या कलम-६३ मध्ये, हैद्राबाद कुळवहिवाट आणि शेतजमीन अधिनियम, १९५० च्या कलम-४७ मध्ये व मुंबई कुळवहिवाट व शेतजमीन (विदर्भ विभाग) अधिनियम, १९५८ च्या कलम-८९, या कलमांच्या पोटकलम-(१) च्या स्पष्टीकरणाएवजी पुढील स्पष्टीकरण दाखल करण्यात आले आहे.

स्पष्टीकरण:- “शेतकरी ” या शब्दप्रयोगात, “ज्या व्यक्तीची जमीन कोणत्याही सार्वजनिक प्रयोजनासाठी संपादित केली असेल आणि अशा संपादनाच्या परिणामी ती अशा संपादनाच्या दिनांकापासून भूमिहिन झालेली असेल अशी कोणतीही व्यक्ती आणि तिचे वारस यांचा समावेश होईल.”

०३. सदर सुधारित तरतुदीप्रमाणे आवश्यक ती कार्यवाही तात्काळ करण्यात यावी. तसेच या सुधारणेला सर्व जिल्ह्यात वृत्तपत्रात व पुनर्वसन झालेल्या गावात मोठ्या प्रमाणावर प्रसिध्दी देण्यात यावी. तसेच आपल्या जिल्ह्यातील ज्या गावांमध्ये कोणत्याही सार्वजनिक प्रयोजनासाठी जमीन संपादित केली असेल आणि अशा संपादनाच्या परिणामी संबंधित शेतकरी संपादनाच्या दिनांकापासून भूमिहिन झालेला असेल अशा शेतकरी व्यक्ती आणि त्यांचे वारस यांना शेतकरी दर्जाबाबतचे प्रमाणपत्र प्रदान करण्याकरिता सर्व तहसिलदार कार्यालयामध्ये दिनांक २१ जुलै, २०१४ ते दिनांक ३० जुलै, २०१४ या कालावधीत विशेष मोहिम आयोजित करण्यात यावी.

या विशेष मोहिम कालावधीमध्ये कोणत्याही सार्वजनिक प्रयोजनासाठी जमीन संपादित होऊन, संपादनाच्या परिणामी, अशा संपादनाच्या दिनांकापासून जे शेतकरी भूमीहीन झाले असतील त्यांची खात्री करून यादी तयार करण्यात यावी. जिल्ह्यात उपलब्ध असलेल्या भूसंपादन नोंदवह्यातील अभिलेख विचारात घेऊन सदर यादया तयार करण्यात याव्यात.

संबंधित तहसिलदारांनी सुधारित तरतूद विचारात घेऊन, तयार केलेल्या यादीप्रमाणे संबंधित शेतकरी व त्यांच्या वारसांना विशेष मोहिम कालावधीत त्याच दिवशी सुधारित तरतूदीची प्रत प्रदान करावी व त्यांची पोहोच दफ्तरी ठेवावी. तसेच संबंधित तहसिलदारांनी या सुधारणेला गाव पातळीवर व्यापक प्रसिध्दी द्यावी.

०४. सर्व जिल्हाधिकारी यांनी त्यांच्या जिल्ह्यात सदर मोहिम यशस्वीपणे राबविण्यात येईल यासाठी वृत्तपत्रातील जाहिरातीद्वारे पुरेशी व व्यापक प्रसिध्दी द्यावी. तसेच विभागीय आयुक्त व जिल्हाधिकारी यांनी सदर मोहिम यशस्वी होण्यासाठी सुयोग्य नियोजन करावे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१४०७१६१०४९२४९०१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

सुनिल कोठेकर

कार्यासन अधिकारी, महसूल व वन विभाग

प्रत:-

१. मा.राज्यपाल महोदय यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-३२
३. मा. मंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव./वि.का.अ., मंत्रालय, मुंबई-३२,
४. मा. राज्यमंत्री (महसूल) यांचे खाजगी सचिव. वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, ३२ वा मजला, मुंबई-०५,
५. महालेखापरीक्षक (लेखा/अनुज्ञेयता), मुंबई/नागपूर
६. महालेखा परिक्षक (लेखापरीक्षा), मुंबई/नागपूर
७. मा.अ.मु.स.(महसूल) यांचे वि.का.अ., महसूल व वन विभाग, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, ३२ वा मजला, मुंबई.
८. प्रधान सचिव (विधी व परामर्शी) यांचे स्वीय सहायक, विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
९. प्रधान सचिव, विधान मंडळ सचिवालय, विधान भवन, मुंबई-३२
१०. सर्व मंत्रालयीन विभाग
११. सर्व विभागीय आयुक्त,
१२. जमाबंदी आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१३. सर्व जिल्हाधिकारी, / सर्व अप्पर जिल्हाधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय.
१४. सहसचिव/उपसचिव, महसूल व वन विभाग, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, ३२ वा मजला, मुंबई-०५,

१५. उप सचिव (ब- शाखा), विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
१६. सर्व उप विभागीय अधिकारी/ सर्व तहसिलदार
१७. “ज” समूहातील, सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग मुंबई
१८. कक्ष अधिकारी/ल-१ सेल, महसूल व वन विभाग, वर्ल्ड ट्रेड सेंटर, ३२ वा मजला, मुंबई
१९. निवडनस्ती(ज-१)